

Liite

Vakausmaksujen määräytyminen Suomessa

EU:n jäsenmaihin perustettavia kriisinratkaisurahastoja kerrytetään luottolaitoksilta ja sijoituspalveluyrityksiltä perittävillä vakausmaksuilla. Rahastojen tavoitetaso on 1 % suojatuista talletuksista. Vuonna 2015 suomalaiset luottolaitokset ja lainsäädännön piiriin kuuluvat sijoituspalveluyritykset kerryttävät kansallista kriisinratkaisurahastoa. Tällöin rahaston tavoitetaso ja siten vakausmaksut määräytyvät suomalaisten suojattujen talletusten määrän mukaisesti. Vuonna 2016 luottolaitoksilta perityt maksut siirretään EU:n yhteiseen rahastoon, jota kerrytetään vuosina 2016-2023 pankkiunionissa määräytyvän tavoitetason mukaisesti. Sijoituspalveluyritykset kerryttävät jatkossakin kansallista kriisinratkaisurahastoa. Tässä liitteessä käymme lyhyesti läpi vakausmaksujen määräytymisperusteet sekä arvioimme maksujen suuruutta Suomessa.

Vakausmaksut määräytyvät pankin koon ja riskitason perusteella¹

Kunkin toimijan maksuosuus rahastosta määräytyy ensi sijassa koon perusteella. Maksun määrää tarkennetaan sen mukaisesti, kuinka paljon kunkin toimijan arvioidaan aiheuttavan riskiä rahoitusjärjestelmään. Maksut määräytyvät laitoskohtaisesti siten, että yhteenliittymiä kohdellaan yhtenä laitoksena.

Toimijan koko määritellään suhteuttamalla sen velat (pl. omat varat ja suojatut talletukset) koko sektorin velkoihin (pl. omat varat ja suojatut talletukset). Maksuperustasta vähennetään kuitenkin kunkin finanssiryhmän sisäiset erät tietyin reunaehdoin. Lisäksi toimijoilla on oikeus ilmoittaa johdannaisten arvo vakavaraisuussääntelyn mukaisesti nettomääräisesti kuitenkin niin, että johdannaisten määrä maksuperustassa on vähintään 75 % niiden kirjanpitoarvosta.

Vakausmaksuja tarkennetaan toiminnan sisältämien riskien perusteella siten, että matalin riskitaso voi periaatteessa laskea maksun 80 prosenttiin tai korkein riskitaso nostaa maksun 150 prosenttiin koon perusteella määräytyneestä maksusta.² Riskimitarit heijastavat mm. kunkin laitoksen vakavaraisuutta, rahoitusrakennetta, tärkeyttä rahoitusjärjestelmän kannalta, kaupankäyntitoimintojen laajuutta, taseen ulkopuolisia riskejä, viime vuosina mahdollisesti saadun julkisen tuen laajuutta sekä mahdollisia esteitä laitoksen purkamiselle ja uudelleenjärjestelylle.

¹ Komission delegoitu asetus julkaistiin 17.1.2015: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2015.011.01.0044.01.ENG

² Komission tekemien alustavien laskelmien mukaan pankkiunionissa maksujen vaihteluväli on käytännössä noin 60-115 % koon perusteella lasketuista maksuista sen vuoksi, että rahoitussektoria hallitsevien suurikokoisten pankkien riskit arvioidaan yleensä hieman keskitasoa korkeammiksi. Tästä aiheutuva vakausmaksujen uudelleen skaalaus ei kuitenkaan muuta pankkien suhteellisia maksuja.

Pankkiunionissa yhteiseen tavoitetasoon siirrytään siirtymäajan puitteissa³

Vuodesta 2016 lähtien vakauseräyksen määrät laskee luottolaitosten osalta EU:n kriisintarkkailuneuvosto (Single Resolution Board, SRB). Samalla vakauseräyksen määrättyminen siirtyy asteittain kohti pankkiunionin yhteisen tavoitetasoon perusteella laskettua maksua taulukon 1 mukaisesti. Suomi kuuluu siihen maajoukkoon, jossa suojattuja talletuksia suhteessa pankkisektorin kokoon on pankkiunionin keskiarvoa vähemmän. Tämän johdosta suomalaisten luottolaitosten maksut nousevat asteittain.

Huomioitava on, että vuonna 2015 kerätyt maksut vähennetään kultakin luottolaitoksen vuosina 2016–2023 perittävistä maksuista. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että vuoden 2015 maksut eivät muuta luottolaitosten kokonaismaksutaakkoja.

Taulukko 1. Pankkiunionissa maksujen määrättyminen muuttuu asteittain

	kansallisen tavoitetasoon perusteella lasketun maksun painoarvo, %	pankkiunionin yhteisen tavoitetasoon perusteella lasketun maksun painoarvo, %
2016	60	40
2017	40	60
2018	33,33	66,67
2019	26,67	73,33
2020	20	80
2021	13,33	86,67
2022	6,67	93,33
2023	0	100

Maksusitoumusten käyttö, pienet toimijat ja poikkeustapaukset

Lainsäädäntö sallii maksusitoumusten käytön osana vakauseräyksen suorittamista. Maksusitoumusten käyttöön liittyy kuitenkin harkinnanvaraa ja viranomaiset tulevat tiedottamaan tarkemmin maksusitoumusten käytöstä myöhemmin.

Pienten laitosten, joiden velat (pl. omat varat ja suojatut talletukset) ovat alle 300 milj. euroa ja kokonaistase alle 1 mrd. euroa⁴, maksut kerätään alennettuina taulukon 2 mukaisesti, eikä niiden riskejä oteta huomioon maksujen määrätymisessä. Nykytiedon mukaan esimerkiksi kaikki Suomessa kriisintarkkailulainsäädännön piiriin kuuluvat sijoituspalveluyritykset kuuluvat pienten laitosten joukkoon ja maksavat siten taulukon mukaisen alennettun maksun.

Niiltä kiinnitysluottopankeilta, jotka BRRD:n mukaisesti saavat poikkeuksen MREL-vaatimuksesta, vakauseräykset peritään 50 % alennettuina.

³ Neuvoston täytäntöönpanoasetus julkaistiin 22.1.2015: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2015.015.01.0001.01.ENG

⁴ Vuosina 2016–2023 pienen laitoksen määritelmä laajenee siten, että vakauseräys peritään osin alennettuna laitoksilta, joiden kokonaistase on alle 3 mrd. euroa. Kansallinen viranomainen päättää, käytetäänkö tätä laajennettua määritelmää myös vuonna 2015.

Taulukko 2. Pienten pankkien ja sijoituspalveluyritysten vakaussmaksu vuosittain

Velat – omat varat – suojatut talletukset	Maksun määrä, euroa
≤ 50 milj.	1000
≤ 100 milj.	2000
≤ 150 milj.	7000
≤ 200 milj.	15000
≤ 250 milj.	26000
≤ 300 milj.	50000

Vakaussmaksujen määrän arviointi

Tarkkojen laskelmien tekeminen laitos- tai maakohtaisista vakaussmaksuista on etukäteen mahdotonta, sillä ne määräytyvät vuosittain saatavilla olevien tilinpäätösten perusteella. Arviolta suomalaiset luottolaitokset ja sijoituspalveluyritykset maksavat vakaussmaksua vuosina 2015-2023 yhteensä runsaat 1 mrd. euroa (1,9 % EU:n yhteisestä rahastosta) olettaen, ettei rahastoa tänä aikana käytetä.

Alla on annettu esimerkit siitä, miten kukin toimija voi arvioida oman vakaussmaksunsa suuruusluokkaa. Huomioitava on, että arviot maksupohjan suuruudesta ovat puutteellisia, sillä tilastotiedot esimerkiksi maksupohjasta eliminoitavista johdannaisista ja pankkiryhmien sisäisistä eristä ovat olleet puutteellisia. **Näin ollen pankki-kohtaiset maksut saattavat muuttua nyt arvioiduista.** Lisäksi suuri osa riskimittarin laskemiseen tarvittavasta datasta ei ole julkista, minkä vuoksi yksittäisen toimijan riskien tasoa suhteessa kaikkien muiden laitosten riskeihin ei ole mahdollista arvioida etukäteen. Tästä johtuen arviot yksittäisten toimijoiden maksuista sisältävät suuren virhemarginaalin.

Vuonna 2015

Vuonna 2015 maksuja kerätään 10 % kansallisesta tavoitetasosta eli nykytiedoin Suomessa vajaat 80 milj. euroa. Kukin toimija voi arvioida karkeasti oman maksunsa kokoon perustuvaa määrää seuraavasti:

$[(\text{velat} - \text{suojatut talletukset} - \text{omat varat}) / 400\,000\,000\,000] * 80\,000\,000,$

jossa 400 mrd. euroa on arvio koko Suomen pankkisektorin veloista, joista vähennetty omat varat ja suojatut talletukset. Tämä arvio ei ota huomioon maksupohjasta mahdollisesti vähennettäviä pankkiryhmien sisäisiä eriä tai johdannaisia. Lopullinen maksu määräytyy kunkin pankin riskitason mukaisesti ja voi periaatteessa olla 0,8-1,5 -kertaisesti kokoon perustuva maksu.

Vuosina 2016-2023

On arvioitu, että pankkiunionin nykyisin tiedoin laskettu rahaston tavoitetaso on 55 mrd. euroa. Lisäksi arvio pankkiunionin laajuisesta maksupohjasta (velat - omat varat – suojatut talletukset), jossa on otettu huomioon myös karkeat arviot johdannaisien kohtelusta, mutta ei ole kyetty arvioimaan sitä, kuinka paljon pankkiryhmien sisäisiä eriä maksupohjasta poistuu, on 22 200 mrd. euroa. Näin ollen kukin pankki voi arvioida omaa vuosien 2016-2023 yhteenlaskettua vakaussmaksuaan seuraavasti, kun siirtyminen kohti yhteisen tavoitetason mukaista maksua on otettu huomioon⁵:

$$\begin{aligned} & [(velat - suojatut talletukset - omat varat) / 22\,200\,000\,000\,000] \\ & * 55\,000\,000\,000 * 0,75 + [(velat - suojatut talletukset - omat varat) / 400\,000\,000\,000] * 800\,000\,000 * 0,25 - \text{vuoden 2015 maksu.} \end{aligned}$$

Myös tämä arvio tulee vaihtelevaan kunkin pankin riskien mukaisesti 0,8-1,5-kertaisesti ja pankki voi tarkentaa omaa arvioitaan sen mukaisesti, kuinka paljon se arvioi vähentävänsä maksupohjasta johdannaisia ja pankkiryhmien sisäisiä eriä suhteessa muihin toimijoihin.

⁵ Taulukon 1 mukaisesti kansallisen tavoitetason perusteella lasketun maksun painoarvo vuosina 2016-2023 on keskimäärin 25 % ja pankkiunionin yhteisen tavoitetason perusteella lasketun maksun painoarvo 75 %. Keskiarvojen käyttö kokonaismaksua arvioitaessa pitää sisällään oletuksen, että rahastoa kerrytetään tasaisesti ja että pankkien maksuosuudet rahastosta pysyvät muuttumattomina vuosina 2016-2023.